

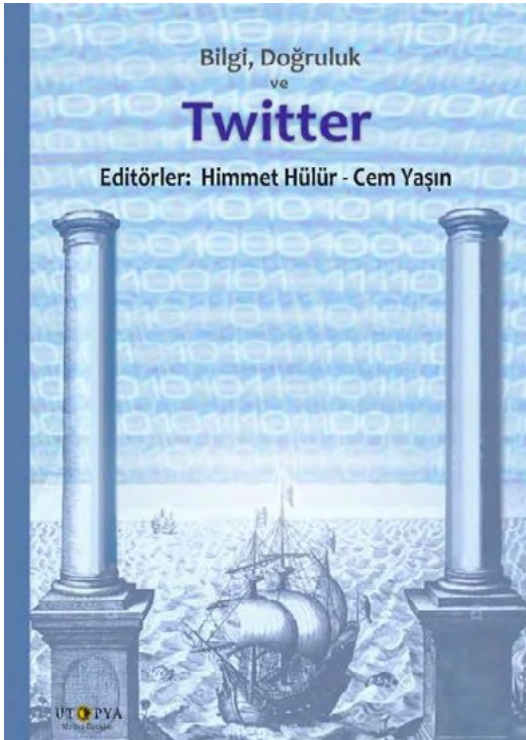
Bilgi, Doğruluk, Twitter

Editörler: Himmet Hülür- Cem Yaşın

Hasan Yurdakul, Arş. Gör., Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi İletişim Fakültesi, hasanyurdakull@hotmail.com

Kitap Eleştirisi

Book Review



İnsanlık kadar eski şimdi kadar çağdaş bir olgu olan iletişim, bilinen ve sınıflandırılan tarihsel çağlardan daha farklı bir anlamı da içinde barındırıyor. Bugün deneyimlenen dünyanın tarihsel arka planında iletişim, sadece bir olgu olarak bilimsel tartışmaların odağında değil pratik hayatında tam merkezinde yer alıyor. Sanayileşme sonrası dünya, bilimsel açıdan toplumsal sınıflandırmaları kısa aralıklarla yeniden ifade ederken bugünü iletişim çağı olarak görmektedir. Mekanik bir dünyadan dijital bir dünyaya geçiş olan dijital çağ bugünün toplumsalını tanımlamada çok önemli bir fonksiyona sahiptir. Bu önem Groys'a göre insanlığın çağdaşıyla olan ilgisinden kaynaklanmaktadır (Groys, 2017, s. 119). Yani insanoğlu tarihin hiçbir döneminde dijital çağdaki kadar zamanın ruhuna ilgi göstermemiştir. Bugünün insanının çağdaş iletişim teknolojilerine olan ilgisi dijital çağında iletişim açısından yükselişini göstermektedir. Elbette

bugünün dünyasını tanımlamak geçmişin izlerine odaklanmayı gerektirir. İnsanlığın teknik açıdan gelişim istenci ve önüne koyduğu ilerlemecilik anlayışı iletişim mecralarında somut bir şekilde kendini göstermiştir. İnsanoğlunun teknolojiye karşı duyduğu heyecan bugünkü çağın deneyimlenmesinin bir anlayışını da ifade eder.

Tarihsel açıdan teknolojik gelişmelere odaklanıldığında; teknolojinin toplumsal alanı belirlemedeki gücü ile karşılaşılır. Bu da tekniğin her şeyi organize ve entegre etme doğasını göstermektedir (Ellul, 2003, s. 16). Teknolojik gelişmelerin diğer bir özelliği ise varolan yapıyı dönüştürmesidir (Postman, 2016, s. 22). Her yeni bir teknolojik buluş beraberinde yeniliği de doğurma özelliğine sahiptir. Teknolojik her bir yenilik ise toplumsal hayatta kendini var edebilme etkisine sahip olmuştur. Bu durum sadece teknolojik bir dönüşümü ifade edebilecek kadar sadelikte değildir. Her teknolojik dönüşüm beraberinde ekonomiden politikaya, üretimden tüketime, sanattan düşünme biçimine kadar toplumsalın her alanında etkili bir dönüşümü de meydana getirmiştir. Bu dönüşümler toplumsalı yeniden ifade etme adına bilimsel açıdan da bir

motivasyonu geliştirmiş ve bilim dünyasına yeni kavramların girmesini sağlamıştır.

İletişim teknolojilerindeki gelişim sistemsel uygulamaveya üretilen bir araç olmadan öte toplumsal ilişkilerin yeni bir birleşeni oluşturmuştur (Ruivenkamp, Jongerden, & Öztürk, 2010, s. 9). İletişim teknolojilerindeki her bir yeni açılım toplumun iletişimsel dönüşümüne hız vermiş, iletişimin mecrasını, biçimini, süresi ve etkisini de yeniden ifade etmeyi gerekli kılmıştır. Çağdaş iletişim mecraları diyebileceğimiz Twitter, Facebook, Instagram, YouTube gibi dijital platformların her biri farklı bir özelliği içinde barındırarak bugünün toplumunun iletişimsel alanlarını oluşturur. Özellikle dijital temelli iletişim alanları toplumu mobil şekilde örgütleyerek, toplumu daha akışkan bir hale getirmiştir (Bauman & Lyon, 2018, s. 15). Çağdaş iletişim alanları toplumsal ritmi de belirlemede etkili olmuş (Pettman, 2017, s. 41), dijital bir kültürün oluşmasının önu açılmıştır (Gere, 2019, s. 15). Çağdaş iletişim mecraları artık çağdaş hayatımızın sınırlarını çizmekte, dünyayı anlamlandırma açısından yeni bir pencereyi açmaktadır.

Dijital çağ olarak görülen bu zaman diliminde insan hayatını dönüştüren üç gelişmeden söz edilir. Bunlar internet, akıllı telefon ve sosyal medyadır (Gazzley&Rosen, 2019, s. 191). Her bir gelişmenin merkezinde ise insanoğlunun en önemli arayışı olan bilgi yer almaktadır. İnternet, akıllı telefonlar ve sosyal ağ siteleri bilgiyi küresel bir biçimde çok hızlı bir şekilde dönüştürerek dünyanın her yerinde insanlar arasında iletişim kurmaya olanak tanımış (Hülür & Yaşın, 2019b, s. 9) daha özel açıdan ise günümüzde bilgi ve doğruluk imgesinin oluşumunda çağdaş iletişim mecralarının önemli rolü söz konusudur (Hülür & Yaşın, 2019b, s. 21). Diğer bir ifade ile çağdaş iletişim alanları tıpkı toplumu yeniden organize ettiği gibi bilginin de örgütlenme biçimini değiştirmiş, doğruluk anlayışı pratik alandan dijital alana taşınmıştır.

Yirmibirinci yüzyıl toplumsal ve kültürel sınırların ortadan kalktığı yeni iletişim teknolojilerinin kullanımının yükseldiği bir dönemdir ve insanlık bugün bu döneme şahit olmaktadır. Bu durum akademik açıdan da gözlemlenebilmekte ve akademik ilginin giderek çağdaş iletişim mecralarına kaydığı görülmektedir. Bu anlamda özellikle iletişim bilimleri literatürünün içeriği çağdaş iletişim mecralarını konu alan eserler ile zenginleşme trendi yakalamıştır. Geçmiş yıllarda “*Yeni Medya: Kullanıcının Yükselişi*” (Hülür & Yaşın, 2016) ve “*Yeni Medya: Geleceğin Gazeteciliği*” (Hülür & Yaşın, 2017) isimli eserleriyle iletişim literatürüne verilen katkı devamında “*Twitter Araştırmaları*” ve “*Bilgi, Doğruluk ve Twitter*” (Hülür & Yaşın, 2019a) isimli eserler ile devam etmiştir. Twitter’ı merkeze alarak farklı konu ve bağlamlara odaklanan eserler gerek çok farklı konu ve bakış açılarıyla gerekse de yetkin ve uzman akademik yayın kurulu ile alana yeni bir soluk katmıştır.

Bilgi, Doğruluk ve Twitter eseri çağdaş iletişim mecralarından biri olan Twitter’ı merkeze alarak değişen ve dönüşen toplumsal alanı konu ediniyor. Twitter’ı farklı yaklaşımlarla ele alan eser haber ve doğruluk, toplumsal hareketler, Twitter gazeteciliği, yeni tüketim biçimleri ve politik iletişim gibi konuları derinlemesine incelemektedir. Çağdaş iletişim mecraları iletişimin biçimini ve enformasyonun hızını çok farklı boyutlara taşımıştır. Kitle iletişimin dünyayı küresel bir köye dönüştürme söylemi televizyonun etkisini anlatmakta iken bugün Twitter ve benzeri iletişim mecraları bu küresel köye yeni bir anlam katmıştır. Çok daha ileri bir küreselleşme sürecini deneyimlediğimiz bu çağ küresel bir kültürü, pratik yaşamın içine dâhil etmiştir. Diğer sosyal ağ siteleri gibi Twitter da bugün dünyanın her yerinde olan insanları, grupları ve kurumları birbirleriyle iletişim kurmaya fırsat tanıyan bir ortam olarak kendi gösterir. Twitter’ın potansiyeli dijital dünyadaki tüm insanları ortak bir iletişim mecrasında buluşturma gücüne sahip olsa da dünyadaki tüm insanların tek bir iletişim mecrasıyla iletişime geçme veya tek bir mecrada buluşma fikri son derece hayali bir düşünce olarak ifade edilir. Bu bağlamda Bilgi, Doğruluk ve Twitter eserinin ilk çalışması olan “*Küresel İnsanın Hayal Alanı Olarak Twitter’ı Anlamak*” (Hülür & Yaşın, 2019b, ss. 9-39) Twitter ile ilgili genel bir çerçeveyi çizmektedir. Özellikle dünyanın bütüncül olarak

kavranması ve bireyselleşmenin yeni biçimi Twitter bağlamında tartışmaya açılmış, Twitter'ın doğası gerek iletişimsel, gerekse de toplumsal olarak ifade edilmiştir. Diğer yandan bilimsel çalışmaların çıkış noktasında yer alan bilme istenci temel bir ifade olsa da yöntemsel bir çabanın da zorunluluğu göz ardı edilmemelidir. Tarihsel süreç bilimsel açıdan belirli bir birikimi getirmiş her bir çalışma kendinden önceki yöntemsel bakıştan faydalanmıştır. Bu açıdan günümüz bilim dünyasındaki her bir çalışma belirli kuram ve yöntemi bir araya getirmektedir. Her bir alanın kendine özgü bilimsel yapısı, kuramsal ve yöntemsel açıdan anlamlı bir bütün sergilemektedir ve bu durum tarihsel bağlamdan kopuk değildir. Bilgi konusu gündeme geldiğinde bilginin tarihsel bağlamdaki birikimi günümüz dünyasının bilgi anlayışının da temellerini oluşturur. Her ne kadar içinde bulunduğumuz zaman dilimi iletişimselliği ön planda tutsa da insanlığın bilgi arayışındaki heyecanı halen taze kalmış, artan iletişimsellik bilginin günümüzdeki anlamını farklı boyutlarda yeniden tartışmaya açmıştır. Bir bilgiye ulaşma adına harcanan çaba yöntem konusunu değerli kılmaktadır. Yaşın ve Hülür(2019, ss. 39-85) "*Geçmişten Günümüze Bilgi ve Yöntemin Temelleri*" isimli çalışmalarıyla Twitter alandaki bilimsel tartışmaların anlaşılması noktasında tarihi bir perspektifi sunmaktadır. Özellikle yöntembilimsel tartışmaların tarihi serüvenine odaklanan bu bölüm günümüzdeki bilimsel bilginin gelişimindeki süreci ortaya koymaktadır. Değişen ve dönüşen dünyada bilgi hiçbir zaman sabit kalmamakta kendini yeni düzen ve anlayışa göre revize etmektedir. Bu açıdan dijital dünya bilgiyi birçok bağlamda ele almayı gerekli kılarken, yeni kavramların ortaya çıkması da söz konusu olmuştur.

İletişim teknolojilerindeki gelişmeler sadece iletişimsel süreç ve mecraları değiştirmemiş, birçok yeni kavramı da hayatımıza dâhil etmiştir. Bu kavramlardan biri olan post-truth (doğruluk ötesi) çağdaş iletişim mecralarında paylaşılan bilginin doğruluk değerinin yeniden ifade edilmesidir. Çağdaş iletişim mecralarının bilgiye erişimdeki etkin potansiyeli ve enformasyondaki hız ve yoğunluk, bilginin zaman ve uzamsal anlamını değiştirirken aynı zamanda bir takım unsurları da göz önüne almayı gerekli kılmıştır. Çağdaş iletişim mecralarının duygusal bir takım unsurları doğruluk ötesi kavramının gündeme gelmesinde başat bir rol oynamıştır. Bu anlamda Twitter'da doğruluk ötesi kavramına odaklanan birçok çalışma literatürde kendini göstermiştir. Bu çalışmalara izafeten "*Epistemolojik Bir Tartışma: Twitter'da Doğruluk-Ötesi Konulu Çalışmalar*" (Dönmezçelik, 2019, ss. 85-113) isimli çalışma alanda yetkin kişilerin uluslararası eserleri üzerinden Twitter ve doğruluk-ötesi bağlamındaki tartışmalardan yola çıkarak konu hakkında genel bir çerçeve çizmiştir. Ayrıca çalışmanın epistemolojik boyutunun olması ise kavramsal bütünlük açısından son derece önemli görülmüştür.

Haber, gerek toplum açısından gerekse de iletişim çalışmaları açısından farklı bir konumda yer alır. Çağdaş iletişim teknolojilerinin artan hâkimiyeti tıpkı bilgi gibi haberi de farklı şekilde değerlendirmeyi ve yeni tartışmalarla ifade etmeyi gerektirmiştir. Haber özünde topluma bilgi vermenin bir yolu olduğundan kitle iletişiminde önemli bir fonksiyonu üstlenir. Yeni iletişim teknolojileri ile çağdaş iletişim mecralarının oluşturduğu hâkim kültürel ortam bilgi ve doğruluk, haber ve gerçeklik arasındaki ilişkiyi köklü bir biçimde yeniden biçimlendirmekte bilgi ve doğruluk, haber ve gerçeklik arasındaki ilişki giderek daha bulanık bir hal almaktadır. Gerçek olan ile sahte olanın ayırımını yapmanın giderek zorlaştığı bir dönemde sahte haber ve çağdaş iletişim mecraları arasındaki ilişkiye odaklanan çalışmalar trend bir konu olmuştur. Fırat ve Fırat, (2019, ss. 113-140) "*Sahte Haber ve Twitter Bağlamında Yapılmış Çalışmalar Üzerine bir İnceleme*" isimli araştırmalarıyla genel olarak çağdaş iletişim mecralarının artan toplumsal etkisini sahte haber olgusuyla Twitter üzerinden ele almaktadır. Konuyla ilgili yürütülen araştırmaların bulguları ve sonuçları üzerine yapılan analizle çok tartışılan bir konuya açılım getirmektedirler.

Çağdaş iletişim mecralarından biri olan Twitter'ın toplumsal hareketler bağlamında çok

yönlü tartışılmalara konu olması önemli bir ayrıntı olarak görülmelidir. Twitter üzerine yapılan tartışmaların belki de en verimli olduğu bağlam toplumsal hareketler konusudur. Son yıllarda yaşanan toplumsal hareketlerin hemen hemen hepsi bir şekilde Twitter ile ilişkilendirilmiş ve bu hareketlerin yapısında Twitter, bir iletişim ağı olarak fonksiyon göstermiştir. Toplumsal hareketlerin doğasının daha çok kitleye ulaşmak ve ses getirmek olduğu düşünüldüğünde Twitter'ın artan potansiyeliyle karşılaşılır. Ancak çağdaş iletişim mecralarının olanakları ve sınırlılıkları toplumsal hareketleri yeniden şekillendirmiş ve birçok konuda olduğu gibi toplumsal hareketlerde bir dönüşüm içerisine girmiştir. Kayıhan, (2019, ss. 140-158) tüm bu süreçleri değerlendirdiği *“Toplumsal Hareketlerin Twitter’a Yansımaları ve Hashtag Aktivizmi ile İlgili Çalışmalar”* isimli çalışmasıyla söz konusu konu bağlamındaki çalışmaları incelemiş toplumsal hareketlerin geçmişten günümüze değişen ve dönüşen yapısını ortaya koymuştur. Toplumsal hareketler meydanlardan sanal ortamlara taşınırken Twitter toplumsal hareketlerin merkez üssü haline gelmiştir. Bu açıdan söz konusu çalışma alan hakkında çalışma yapacak kişilere geniş bir perspektif sunmaktadır.

Sosyal alanda gözlemlenen birçok değişimin temel sebepleri arasında iletişim teknolojilerindeki dönüşüm yer alır. Özellikle iletişimin toplumsal biçimlerinin başında gelen sosyal ağlar kriz ile ilgili süreçleri hem iletişimsel hem de yönetsel açıdan dönüştürmüştür. Sosyal ağların toplumsal etkisi, kriz kavramı söz konusu olduğunda iki yönlü bir biçimde kendini gösterir. Günümüzde krizlerin kaynağı olarak görülen sosyal ağlar aynı zamanda mevcut veya olası krizlerinde yönetilmesi konusunda etkili bir potansiyele sahiptirler. Diğer bir şekli ile çağdaş iletişim mecraları hem kriz üretebilmekte hem de krizlerin yönetiminde etkili bir araç olabilmektedir. Çağdaş iletişim mecralarının krizleri yönetebilme potansiyelinin temel nedeni bu mecraların doğasından kaynaklanmaktadır. Yani sosyal ağların bilgiyi çok hızlı bir biçimde dolaşıma sokması, zaman ve mekân sınırlarını ortadan kaldırması ve kullanıcıların içerik üretimine izin vermesi gibi özellikleri kriz yönetimi açısından önemli bir fonksiyon olarak görülür. Kriz yönetimi açısından Twitter'ın diğer sosyal mecralardan farklılaşan konumu ile ön plana çıkması Twitter'ın kriz bağlamındaki rolünü önemli bir boyuta taşımıştır. *“Twitter’ı Ele Alan Kriz İletişimi ve Kriz Yönetimi Çalışmalarının Analizi”* (Turancı & Çetin, 2019, ss. 158-184) isimli çalışma Twitter bağlamı kriz iletişimi ve yönetimiyle ilgili çalışmaların kuramsal ve yöntemsel boyutlarına odaklanarak bu alandaki çalışmaların ne şekilde ilerlediğini ortaya koymuştur. Geleneksel medyanın kriz iletişimi ile sosyal medyanın kriz iletişimi arasındaki belirgin farklılıklar ve krizlerin idare edilme merkezi olarak Twitter'ın kullanılması günümüzde çağdaş sosyal mecraların işlevlerini ortaya koymak adına önemli hususu oluşturur.

Birçok meslek grubu teknolojik gelişimlere paralel değişim içerisinde olmuştur. Belki de yeni medya veya çağdaş iletişim mecralarının dönüştürücü etkisinin en derin hissedildiği alanlarında başında gazetecilik pratiğinin geldiğini söylemek olasıdır. Bu duruma paralel iletişim literatüründe ciddi sayıda çalışmaların yapıldığı görülmektedir. Bu açıdan Şahin ve Görgülü Aydoğdu'nun (2019, ss. 184-217) *“Twitter Gazeteciliği Çalışmaları”* isimli bölümleri toplumsal yaşamın içerisinde artan potansiyeli ile Twitter'ın geleneksel gazetecilik pratiklerini nasıl dönüştürdüğüne odaklanmıştır. Geleneksel gazetecilik pratiği ve gazeteciliğin toplumsal anlamı bugün sosyal ağlarla farklılaşmış, sosyal ağların teknik olanakları haberi dönüştürdüğü gibi haberciliği de derin bir şekilde değiştirmiştir. Twitter'ın haberi üretme, takip etme, yayınlama ve geri bildirim gibi özellikleri bugün gerek haber açısından gerekse de habercilik açısından yeni bir anlamı meydana getirmiştir. Özellikle mobil cihazlar aracılığıyla insanlar her an habere ulaşabildiği gibi meslek uzmanları da sürekli olarak haber üretebilme potansiyeline sahip olmuştur. Twitter haber ve haberciliği dönüştürürken etik açısından da tartışmaların kaynağı haline gelmiştir. Bugünün Twitter görünümü haber konusu ile iç içedir. Ayrıca gazetecilik mekân ve zaman ilişkisinin dışına

çıkılmıştır. Günümüzde gazetecilik pratikleri belirli uzmanların değil toplumun birçok kesiminin içine dâhil olduğu bir sürece dönmüştür. Bu nedenle Twitter gazeteciliğine odaklanan bu çalışma alandaki dönüşümlerin akademik açıdan gözlemlenebilmesi adına önemli bir fırsat sunmaktadır.

Çağdaş iletişim araştırmaları arasında dikkat çekici konulardan biri de tüketim ve pazarlama biçimleridir. Çağdaş iletişim alanları tüketim ve pazarlamadaki gelişmelerin ve dönüşümlerin temel kaynağıdır. Sosyal yaşamın temel dinamiklerinden biri olan tüketim olgusu Twitter ve diğer çağdaş iletişim mecralarının insan hayatına dâhil olması ile çok farklı bir boyuta ulaşmıştır. Bu bağlamda “*Twitter ve Yeni Olanaklar: Sosyal Medyayla Birlikte Dönüşen Pazarlama ve Tüketim Biçimleri Üzerine Bir Literatür İncelemesi*” isimli çalışmalarıyla Dönmez ve Yurdakul (2019, ss. 217-237) Twitter bağlamında tüketimin ve pazarlamanın geçmişten günümüze nasıl değiştiğini literatür üzerinden betimlemektedir. İçinde yaşadığımız dijital çağ toplumsalı yeniden inşa ederken tüketim anlayışını da inşa etmektedir. Tüketim toplumu kavramının geçmişten günümüze artan bir trendi hem toplumsal anlamda deneyimlenmekte hem de bilim dünyasının tartışmalarında ilgi odağı olmaktadır. Daha öte bir ifade ile birçok araştırma ve düşünür bu çağın toplumunu tüketim toplumu olarak görmektedir. Sosyal medyanın getirdiği olanak ve kolaylıklar tüketim ve pazarlama alanında etkili olmuştur. Ayrıca bu mecraların birey ve grupların tüketim davranışları üzerindeki açık etkisi tartışmaların diğer bir boyutunu oluşturmaktadır. Bu açıdan söz konusu çalışma çok yönlü bakış açılarını ele alarak literatüre dayanan bir birikimi bu konu hakkında çalışma yapacak olan diğer araştırmacıların hizmetine sunmuştur.

Politik iletişim süreçleri iletişim alanının her dönem başat konuları arasında yer almıştır. Demircan’ın (2019, ss. 237-256) “*Siyasal İletişim Süreçlerinde Yeni İletişim Mecrası Olarak Twitter Kullanımı*” çalışması Twitter’ın kamusal özellikleri bağlamında Twitter’ın politik iletişim süreci üzerindeki etkinliğini analiz etmektedir. Çok disiplinli bir konu olma özelliği taşıyan politik iletişim konusu çağdaş sosyal mecralarının etkisiyle belirgin bir biçimde dönüşüme uğramıştır. Kamunun bilgi edinme süreciyle oy verme eylemi arasındaki açık ilişki göz önüne alındığında Twitter’ın politik iletişim merkezlerinden biri olması son derece doğal olurken, akademik ilgiye açık bir konu haline gelmesi de şaşırtıcı değildir. Ancak sosyal mecralar ve siyasal iletişim süreci arasındaki çok yönlü ilişki paradigmaların konuyu ele alma biçimi ile değişim göstermektedir. Örneğin eleştirel paradigma konuya tarihsel ve toplumsal açıdan bakarken ana akım paradigma konuyu güç ilişkileri dışında değerlendirmektedir. Söz konusu bu çalışma her iki bakış açısını da tartışmaya dahil ederek geniş bir perspektifi araştırmacılara sunmaktadır.

Kaynaklar

Bauman, Z.,& Lyon, D. (2018). *Akışkan Gözetim* (3.Baskı). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.

Demircan, B. (2019). Siyasal İletişim Süreçlerinde Yeni İletişim Mecrası Olarak Twitter Kullanımı. İçinde H. Hülür & C. Yaşın (Ed.), *Bilgi, Doğruluk ve Twitter* (ss. 237-256). Ankara: Ütopya Yayınları.

Dönmez, İ. H.,& Yurdakul, H. (2019). Twitter ve Yeni Olanaklar: Sosyal Medyayla Birlikte Dönüşen Pazarlama ve Tüketim Biçimleri Üzerine Bir Literatür İncelemesi. İçinde H. Hülür & C. Yaşın (Ed.), *Bilgi, Doğruluk ve Twitter* (ss. 217-237). Ankara: Ütopya Yayınları.

Dönmezçelik, Ö. (2019). Epistemolojik Bir Tartışma: Twitter’da Doğruluk-Ötesi Konulu Çalışmalar. İçinde H. Hülür & C. Yaşın (Ed.), *Bilgi, Doğruluk ve Twitter* (ss. 85-113). Ankara: Ütopya Yayınları.

- Ellul, J. (2003). *Teknoloji Toplumu* (M. Ceylan, Çev.). İstanbul: Bakış Yayınları.
- Fırat, F.,& Fırat, D. (2019). Sahte Haber ve Twitter Bağlamında Yapılmış Çalışmalar Üzerine bir İnceleme. İçinde H. Hülür & C. Yaşın (Ed.), *Bilgi, Doğruluk ve Twitter* (ss. 113-140). Ankara: Ütopya Yayınları.
- Gazzley, A.,&Rosen, L. (2019). *Dağınık Zihin Yüksek Teknoloji Dünyasında Kadim Beyinler* (A. Babacan, Çev.). İstanbul: Metis Yayınları.
- Gere, C. (2019). *Dijital Kültür* (N. Pembecioğlu, Ed.; A. Akın, Çev.). Konya: Salon Yayınları.
- Groys, B. (2017). *Akıfta: İnternet Çağında Sanat* (E. Kılıç, Çev.). İstanbul: Koç Üniversitesi Yayınları.
- Hülür, H.,& Yaşın, C. (Ed.). (2016). *Yeni Medya Kullanıcının Yükselişi*. Ankara: Ütopya Yayınları.
- Hülür, H.,& Yaşın, C. (Ed.). (2017). *Yeni Medya Geleceğin Gazeteciliği*. Ankara: Ütopya Yayınları.
- Hülür, H.,& Yaşın, C. (Ed.). (2019a). *Bilgi, Doğruluk ve Twitter*. Ankara: Ütopya Yayınları.
- Hülür, H.,& Yaşın, C. (2019b). Küresel İnsanın Hayal Alanı Olarak Twitter'ı Anlamak. İçinde H. Hülür & C. Yaşın (Ed.), *Bilgi, Doğruluk ve Twitter* (ss. 9-39). Ankara: Ütopya Yayınları.
- Kayıhan, B. (2019). Toplumsal Hareketlerin Twitter'a Yansımaları ve Hashtag Aktivizm İle İlgili Çalışmalar. İçinde H. Hülür & C. Yaşın (Ed.), *Bilgi, Doğruluk ve Twitter* (ss. 140-158). Ankara: Ütopya Yayınları.
- Pettman, D. (2017). *Sonsuz Dikkat Dağınıklığı Gündelik Yaşamda Sosyal Medyaya Odaklanmak* (Y. Çetin, Çev.). İstanbul: Sel Yayıncılık.
- Postman, N. (2016). *Teknopoli Kültürün Teknolojiye Teslim Oluşu*. İstanbul: Sentez Yayıncılık.
- Ruivenkamp, G., Jongerden, J., & Öztürk, M. (2010). Başka Türlü Bir Teknoloji ve Teknolojinin İmkanları İle Başka Türlü Bir Dünya Mümkün (mü?). İçinde G. Ruivenkamp, J. Jongerden, & M. Öztürk (Ed.), *Teknoloji ve Toplum Yeni Bir Direniş ve Yeniden Yapılanma* (ss. 9-23). İstanbul: Kalkedon.
- Şahin, M.,& Görgülü Aydoğdu, A. (2019). Twitter Gazeteciliği Çalışmaları. İçinde H. Hülür & C. Yaşın (Ed.), *Bilgi, Doğruluk ve Twitter* (ss. 184-217). Ankara: Ütopya Yayınları.
- Turancı, E.,& Çetin, M. (2019). Twitter'ı Ele Alan Kriz İletişimi ve Kriz Yönetimi Çalışmalarının Analizi. İçinde H. Hülür & C. Yaşın (Ed.), *Bilgi, Doğruluk ve Twitter* (ss. 158-184). Ankara: Ütopya Yayınları.
- Yaşın, C.,& Hülür, H. (2019). Geçmişten Günümüze Bilgi ve Yöntemin Temelleri. İçinde H. Hülür & C. Yaşın (Ed.), *Bilgi, Doğruluk ve Twitter* (ss. 39-85). Ankara: Ütopya Yayınları.